

Kako planiramo privredni i društveni razvoj općine Koprivnica za razdoblje 1986–1990. god.

I

UVODNE NAPOMENE

Srednjoročni plan razvoja 1986 – 1990. godine treba dati početne rezultate i određene odgovore na postavljene ciljeve u dugoročnom programu ekonomske stabilizacije. Uz programiranje razvoja do 1990. godine neophodno je da se projiciraju kretanja osnovnih agregata privrednog i društvenog života i do 2000. godine. Na razini SFRJ ovih dana utvrđen je i Nacrt dugoročnog društvenog plana Jugoslavije za razdoblje 1986. do 2000. godine.

Društveno-ekonomski trenutak u kojem se pripremaju planski dokumenti za naredno srednjoročno razdoblje dosta je složen i krizan. Posebno je teško dati procjenu ostvarenja prethodnog srednjoročja (1981–85) kao baznog razdoblja jer u 1985. godini zaoštavaju se negativna kretanja iz 1983. i 1984. godine. Zbog toga treba očekivati da u kontinuiranom radu na analizi stanja i mogućnosti daljnjeg društveno-ekonomskog razvoja može doći do stanovitog odstupanja u procjenama ostvarenja tekućeg srednjoročnog plana, odnosno procjenama razvoja u proteklom srednjoročnom razdoblju, te ocjenama stanja u 1985. godini. Prema odredbama Zakona o društvenom planiranju u SR Hrvatskoj, izradu analize razvoja u proteklom razdoblju i razvojnih mogućnosti u idućem srednjoročnom razdoblju vrše svi nosioci planiranja.

Za izradu ovog rada korišteni su materijali:

»Prijedlog smjernica za izradu Društvenog plana SR Hrvatske i planova razvoja samoupravnih organizacija i zajednica i društveno-političkih zajednica u SR Hrvatskoj u razdoblju od 1986. do 1990. godine«;

»Analiza razvoja SR Hrvatske u razdoblju od 1981. do 1985. godine i mogućnosti društveno-ekonomskog razvoja u razdoblju od 1986. do 1990. godine«;

»Nacrt dugoročnog društvenog plana Zajednice općina Bjelovar za razdoblje od 1986. do 2000. godine«; te

»Prijedlog smjernica za izradu Društvenog plana općine Koprivnica za razdoblje od 1986. do 1990. godine«;

»Analiza razvoja općine Koprivnica u razdoblju od 1981. do 1985. godine i mogućnosti društveno-ekonomskog razvoja u razdoblju od 1986. do 1990. godine«.

II

ANALIZA RAZVOJA OPĆINE KOPRIVNICA U RAZDOBLJU OD 1981. DO 1985. GODINE

1. Ocjena razvoja do 1975. godine

Općina Koprivnica, kao i cijela naša zemlja, ostvarila je u poslijeratnom razdoblju vrlo značajne rezultate u razvoju socijalističkih samoupravnih društveno-ekonomskih odnosa u razvoju proizvodnih snaga, u podizanju životnog standarda stanovništva i u cjelokupnoj transformaciji društveno-ekonomske strukture.

Dinamika privrednog razvoja područja općine Koprivnica u prvih desetak poslijeratnih godina bila je sporija od republičkih prosjeka i to uglavnom zbog svog pograničnog položaja i politike koja se tada provodila u odnosu na takva područja. Relativno mala investiciona ulaganja u tom razdoblju gotovo isključivo su se vršila iz vlastitih sredstava privrede ovog područja.

Od 1962. godine općina Koprivnica ima sadašnji teritorijalni obuhvat, te se u tom razdoblju i za to razdoblje mogu izvoditi komparativne analize, prije svega one koje se odnose na dostignuti stupanj ukupnog društveno-ekonomskog razvoja u odnosu na ostala područja i republički prosjek.

U razdoblju od 1962. do 1975. godine dinamika privrednog razvoja općine Koprivnica bila je u osnovnim pokazateljima približno istog intenziteta kao i dinamika razvoja Republike. U tom razdoblju narodni dohodak općine porastao je za 125% ili oko 6% prosječno godišnje. Zbog zaostajanja u prethodnom razdoblju, narodni dohodak po stanovniku općine iznosio je u tom razdoblju oko 80% republičkog prosjeka.

Broj zaposlenih radnika u društvenom sektoru povećan je sa 7.865 u 1962. godini na 11.189 u 1975. godini ili 2,7% godišnje, od čega u industriji sa 2484 na 5.207 radnika ili 5,9% prosječno godišnje. Tim je zaposlenost u društvenom sektoru u odnosu na ukupan broj stanovnika općine povećana sa 12,8% na 18,3%, te je zaostajanje za republičkim prosjekom smanjeno u tom razdoblju za 10 postotnih poena odnosno sa 39% na 29% zaostajanja za republičkim prosjekom, što je vrlo značajno povećanje zaposlenosti s obzirom da je do tada područje općine bilo izrazito poljoprivredno.

To je razdoblje intenzivnih promjena u privrednoj strukturi općine. U strukturi narodnog dohotka općine povećano je učešće društvenog sektora sa 42% u 1962. godini na 73% u 1975. godini, a po prosječnoj godišnjoj stopi rasta u privatnom sektoru iznosila svega 0,4% godišnje. U istom razdoblju poljoprivreda stagnira na približno istoj veličini, a njeno učešće u strukturi narodnog dohotka je smanjeno sa 61% na 27%, dok je industrija rasla po prosječnoj godišnjoj stopi od oko 13%, a njeno učešće u strukturi narodnog dohotka je povećano sa 17% na 37%, dok su ostale djelatnosti rasle prosječno 10,5% godišnje i povećale svoje učešće u strukturi narodnog dohotka sa 22% na 36%.

Pretežnim dijelom u drugoj polovini ovog razdoblja izgrađeno je niz značajnih privrednih objekata, objekata privredne i komunalne infrastrukture, stambenih objekata, te objekata društvenog standarda.

Investiciona aktivnost u tom razdoblju financirala se većim dijelom sa sredstvima vlastite akumulacije privrede za područja općine, kao i uz sve veće učešće kredita banaka i izvođača radova; te isporučilaca opreme.

Time su ostvarene osnovne pretpostavke za ostvarivanje još dinamičnijeg društveno-ekonomskog razvoja općine u slijedećem razdoblju.

2. Ocjena razvoja u razdoblju od 1976. do 1980. godine

To je razdoblje u kome je ostvaren vrlo dinamičan privredni i društveni razvoj općine. Prosječna godišnja stopa rasta, društvenog proizvoda, narodnog dohotka i zaposlenosti u društvenom sektoru u tom razdoblju viša je za oko 3 do 4 postotna poena od republičkog prosjeka.

U tom razdoblju je udvostručen fizički obujam industrijske proizvodnje sa prosječnom godišnjom stopom rasta od 15% dok je fizički obujam poljoprivredne proizvodnje povećan za oko 25% s prosječnom godišnjom stopom rasta od 4,6%.

Takav materijalni rast omogućio je porast društvenog proizvoda ukupne privrede za 65% ili 10% prosječno godišnje, od čega u društvenom sektoru za 72% ili 11,4% prosječno godišnje od čega u industriji za 78% ili 12,2% prosječno godišnje, a u privatnom sektoru za 48% ili 8,2% prosječno godišnje.

Takve »povijesne« stope rasta ubrzale su proces promjene privredne strukture općine. U strukturi društvenog proizvoda ukupne privrede povećano je učešće društvenog sektora sa 73% u 1975. godini na 79% u 1980. godini. Istovremeno učešće industrije neznatno je povećano sa 37% na 39% i to uglavnom zbog organiziranih promjena izvršenih 1977. godine u okviru SOUR-a »Podravka«, kada je osnivanjem RO »Podravka – Trgovina« znatnije povećano učešće trgovine u strukturi društvenog proizvoda, što je najvećim dijelom ostvareno na račun industrije.

Takva dinamika privrednog rasta omogućila je povećanje zaposlenih u društvenom sektoru za 44% ili 7,5% prosječno godišnje od čega u privrednim djelatnostima za 46% ili 7,8% prosječno godišnje, a u neprivrednim djelatnostima za 30% ili 5,4% prosječno godišnje, pri čemu su ostvarene značajne promjene u kvalifikacijskoj strukturi zaposlenih u korist stručnih i kvalificiranih radnika.

U 1980. godini sa ukupno 15.808 zaposlenih u društvenom sektoru, od čega 13.852 u privrednim i 1986 u neprivrednim djelatnostima, povećano je njihovo učešće

u strukturi ukupnog stanovništva općine sa 18,3% u 1975. godini na oko 26% u 1980. godini što je na razini od oko 85% republičkog prosjeka.

Proizvodnost rada na društvenom sektoru privrede, mjerena porastom društvenog proizvoda po zaposlenom radniku u društvenom sektoru privrede, porasla je u tom razdoblju za 18% ili 3,3% prosječno godišnje.

Po visini ostvarenog društvenog proizvoda i narodnog dohotka po stanovniku općine, u 1980. godini gotovo je dostignut republički prosjek (indeks 98).

To je razdoblje vrlo intenzivne investicijske aktivnosti, u kome su izvršena ukupna nominalna ulaganja u osnovna sredstva i sredstva zajedničke potrošnje od 4630 mln dinara, od čega 93% u osnovna sredstva, što predstavlja 36% društvenog proizvoda, društvenog sektora privrede. U istom razdoblju ostvarene investicije iznose 4742 mln dinara ili 37% društvenog proizvoda društvene privrede, od čega se 83% odnosi na privredne, a 17% na neprivredne investicije, u koje su uključene i investicije u društvenu stambenu izgradnju. U okviru privrednih investicija 54% se odnosi na industriju, a svega 3% na poljoprivredu. Po karakteru izgradnje 73% odnosi se na izgradnju novih kapaciteta (70% privrednih i 90% neprivrednih investicija), 20% na rekonstrukcije, modernizacije i proširenja postojećih kapaciteta (23% privrednih i 6% neprivrednih investicija), te 7% na zamjene i održavanje nivoa postojećih kapaciteta (7% privrednih i 4% neprivrednih investicija).

Po tehničkoj strukturi 60% ostvarenih investicija odnosi se na građevinske radove (55% privrednih i 84% neprivrednih investicija), a na opremu s montažom i ostale radove odnosi se svega 40% (45% privrednih i 16% neprivrednih investicija).

Dosta nepovoljna tehnička struktura ostvarenih investicija ukazuje na nedovoljnu racionalnost u investicionoj politici, koja ima za posljedicu neadekvatno povećanje proizvodnje i proizvodnosti rada. Pretežni dio tih investicija ostvaren je sredstvima kredita u zemlji i inozemstvu, što u sadašnjim izmijenjenim uvjetima kreditiranja, uz nedovoljnu akumulativnost privrede, predstavlja jedan od osnovnih ograničavajućih faktora budućeg privrednog i društvenog razvoja općine.

3. Ocjena razvoja u tekućem srednjoročnom razdoblju od 1981. do 1985. godine

Tekuće srednjoročno razdoblje karakterizira niz privrednih teškoća, koje su u razdoblju do 1983. a neke od njih se nastavljaju do danas, rezultirale direktnim materijalno-financijskim ograničenjem privrednog razvoja naše zemlje, a većina od njih se u punoj mjeri odražavaju i na privredu općine Koprivnica. Usporen je rast industrijske proizvodnje, prije svega zbog nedovoljne snabdjevenosti sirovinama i reprodukcijom materijalom, kao i zbog restrikcija u korištenju osnovnih energenata – zemnog plina, električne energije i tekućih goriva, što je onemogućavalo finalizaciju relativno značajnog dijela proizvodnje, te direktno utjecalo na nepovoljne financijske rezultate poslovanja. Sirovine, reprodukcijski materijal i energija postali su osnovni limitirajući faktori porasta proizvodnje, a time i ostvarivanja povoljnih poslovnih rezultata.

Pored dosta nepovoljnih rezultata u povećanju materijalne proizvodnje za većinu organizacija udruženog rada, naročito u prerađivačkoj industriji, značajan utjecaj na nepovoljne financijske rezultate imale su promjene odnosa u primarnoj raspodjeli, na račun dijela njihovih proizvoda, kao i promjene u sekundarnoj raspodjeli,

prije svega zbog visokog rasta obaveza po kreditima za osnovna i obrtna sredstva i to znatno višeg od republičkog prosjeka.

Zaustavljanje i izmjena nepovoljnih tendencija privrednih kretanja preko otvaranja privrede prema svijetu i istodobnog jačanja ekonomskih zakona i kriterija te na njima zasnovanih poslovnih odluka organizacija udruženog rada, postaje sada jedan od osnovnih društvenih zadataka.

Napori koji se u tom pravcu poduzimaju rezultiraju zaustavljanjem tendencija pada i postupnim oživljavanjem privredne aktivnosti, posebno u industriji, vezanim uz dinamično povećanje izvoza na konvertibilno područje, ali je privredna i socijalna situacija i dalje vrlo teška, uslijed čega privreda općine Koprivnica ulazi u naredno razdoblje s imperativom otklanjanja krupnih problema i neusklađenosti u gotovo svim sferama procesa reprodukcije.

Izostanu li potrebni rezultati na tom području, ne samo što neće biti moguće dostatno ubrzati proizvodnju i povećati stabilnost privrednih kretanja, već će biti kroz relativno duže vrijeme dovedena u pitanje i odgođena realizacija osnovnih ciljeva i zadataka društveno-ekonomskog razvoja općine Koprivnica.

Faza razvoja općine nakon 1980. odnosno 1979. godine, predstavlja snažni zaokret u materijalnim i društvenim tokovima. Privreda je ušla u tekuće srednjoročno razdoblje s posebno izraženim problemima na gotovo svim područjima. Dok je u prethodnoj fazi žarište problema ležalo u tokovima reprodukcije u zemlji, ono se početkom ovog razdoblja sve više prenosi na područje razmjene s inozemstvom. Zbog visokih kreditnih obaveza ograničene su mogućnosti daljnjeg zaduženja.

Početkom ovog srednjoročnog razdoblja realiziran je pretežni dio ranije započeti investicija, ali se zbog nedovoljne snabdjevenosti sirovinama, reprodukcij-skim materijalima i energijom, jedan dio postojećih i novih proizvodnih kapaciteta nije dovoljno koristio, čime je smanjen koeficijent efikasnosti osnovnih sredstava.

U razdoblju od 1981. do 1983. godine rast društvenog proizvoda društvenog sektora privrede svega je 0,2% (prosječno godišnje (izračunato na osnovi baznog indeksa) odnosno 1,7% prosječno godišnje (izračunato na osnovi kumulativno ostvarenog u tom periodu), uz veća godišnja odstupanja i to porast od 8,6% u 1981. godini, pad od 6,9% u 1982. godini i pad od 0,5% u 1983. godini u odnosu na prethodnu godinu.

U istom razdoblju broj zaposlenih u društvenom sektoru privrede rastao je po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,1% od čega 6,1% u 1981. godini, 0,5% u 1982. godini i pad od 0,1% u 1983. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Dok je proizvodnost rada u društvenom sektoru privrede u razdoblju od 1976. do 1980. godine rasla po prosječnoj godišnjoj stopi od 3,3% (mjerena porastom društvenog proizvoda po zaposlenom), u razdoblju od 1981. do 1983. godine ostvaren je pad proizvodnosti rada po prosječnoj godišnjoj stopi od 1,9% (iz indeksa) odnosno 0,4% (iz kumulativa).

Krizna obilježja privredne situacije u cijeloj zemlji, od kojih su se neka izraženije odražavala na području općine Koprivnica u tom razdoblju, naročito na alimentiranje sredstava za potrošnju, čime su ozbiljno dovedene u pitanje kako socijalna sigurnost pojedinih kategorija stanovništva, tako i materijalne mogućnosti, te poticaji daljnjeg privrednog razvoja, što je većim dijelom

posljedica dinamičnog, ali neuravnoteženog, nestabilnog i neefikasnog razvoja u prethodnom razdoblju.

Realnije sagledavanje uzroka poremećaja u odvijanju reprodukcije, kao i posljedice koje bi nastupile u uvjetima nastavka takvih kretanja na razini cijele zemlje, rezultiralo je aktivnostima na preispitivanju određenih sistemskih i ekonomsko-političkih rješenja, te na osnovi toga donošenjem dugoročnog programa ekonomske stabilizacije.

Te mjere i aktivnosti ekonomske politike na razini cijele zemlje omogućile su u 1984. godini zaustavljanje i promjenu jednog dijela nepovoljnih tendencija i značajki privrednih kretanja prethodnih godina.

Stvorenu situaciju na početku 1984. godine obilježavaju: relativno ublažavanje problema devizne nelikvidnosti na osnovi reprogramiranja obveze vraćanja dijela glavnice inozemnih kredita i otuda povećanje mogućnosti uvoza sirovina i reprodukcij-skih materijala, postepeno zaoštavanje uvjeta privređivanja odnosno snažnije djelovanje ekonomskih kriterija kroz mehanizam povećanja kamatnih stopa, jačanje financijske discipline, brži rast cijena energetskih sirovina i energije, dinamična deprecijacija vrijednosti dinara uz istodobne aktivnosti na rasterećenju privrede dijela troškova društvene režije, radi ublažavanja negativnih efekata povećanih kamata i tečajnih razlika na dohodak i likvidnost privrede, kao i ostvarenje šireg procesa promjena u razvojnoj politici s osnovnom orijentacijom na povećanje izvoza.

Suočeni s datom kompleksnošću i intenzitetom poremećaja u privredi, te mjere i aktivnosti ekonomske omogućile su u 1984. godini zaustavljanje i promjenu dijela nepovoljnih tendencija i značajki privrednih kretanja prethodnih godina, ali u uvjetima teškoća u realizaciji sistematskih opredjeljenja iz dugoročnog programa ekonomske stabilizacije, nisu mogle omogućiti početak cjelovitog rješavanja svih akumuliranih privrednih, socijalnih i širih društvenih teškoća.

Otuda, privrednu situaciju u SR Hrvatskoj, a u općini Koprivnica na nekim područjima još izraženije, opterećuju i dalje problemi nedovoljno snažnog impulsa proizvodnje sa strane izvoza na konvertibilno područje, niske akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede, pad životnog standarda i investicija visoke inflacije i gubitaka, te drugih elemenata još uvijek izražene privredne nestabilnosti, što ukazuje da još nisu, niti su u kratkom roku mogli biti, formirani dovoljno snažni i trajni poticaji, te odgovarajući načini rješavanja osnovnih protivurječnosti i problema u odvijanju procesa reprodukcije.

Nešto poboljšano snabdijevanje na domaćem tržištu iz uvoza rezultiralo je u 1984. godini boljom ukupnom snabdjevenošću proizvođača sirovinama i reprodukcij-skim materijalima, čime je bitno ublaženo djelovanje tog ključnog materijalnog ograničenja kretanja proizvodnje i po toj osnovi realiziran je rast fizičkog obujma industrijske proizvodnje od 9,1% (prosjeck SRH 6,0%).

Zajedno s dobrim rezultatima u biljnoj poljoprivrednoj proizvodnji, to je omogućilo zaustavljanje pada ukupne proizvodnje.

Ocjenjuje se da je društveni proizvod društvene privrede porastao u 1984. godini u odnosu na 1983. godinu za oko 1,0% (SRH 1,6%).

Dok je u 1984. godini znatno ublaženo djelovanje ograničavajućih faktora privrednog rasta na strani materijalnih inputa proizvodnje, odnosno formiranja ponude, problemi se postupno prenose u sferu potražnje,

odnosno na mogućnost realizacije proizvodnih dobara. Za razliku od situacije na početku faze uspješavanja privredne aktivnosti u kojoj uspješavanje proizvodnje nije vremenski bilo adekvatno praćeno uspješavanjem domaće tražnje i finalne potrošnje, budući da je taj disparitet u kretanju bio omogućen prije svega prilivom inozemne akumulacije i smanjenjem štednje građana, u 1984. godini uspostavljen je obrnut odnos između kretanja tih kategorija, tj. pri rastu proizvodnje osobna potrošnja i investicije i dalje se realno smanjuju. Uzrok tome leži u nužnosti preraspodjele ukupne i novostvorene vrijednosti u pravcu osiguranja sredstava za financiranje tekuće reprodukcije, tako da se nakon višegodišnje deprecijacije uzrokovane nerealnim tečajem, negativnim kamatnim stopama, relativno niskom cijenom energije, kao i visokim prilivom eksternih izvora sredstava za financiranje, u strukturi raspodjele ukupne vrijednosti značajno povećava udio tzv. reprodukcijske na račun finalne potrošnje.

U takvim uvjetima masa osobnih dohodaka radnika u društvenom sektoru u 1984. godini realno je smanjena za 5,3% u odnosu na 1983. godinu, a investicije u osnovna sredstva društvenog sektora u istom razdoblju iznose svega 9,8% društvenog proizvoda društvenog sektora.

Takva divergentnost u smjeru i dinamici kretanja proizvodnje i potrošnje, u uvjetima rasta uvoza, otvorila je u 1984. godini širi prostor za usmjeravanje proizvodnje roba i usluga u izvoz što je i bila osnovna intencija ekonomske politike, iako je bilo predviđeno da se ona realizira pri višoj razini proizvodnje i domaće potrošnje. U takvim uvjetima ocjenjuje se da je ukupni izvoz robe privrede općine porastao svega 0,1% (SRH 15%), od čega izvoz na konvertibilno područje 12,2% (SRH 7%), što je manje od planiranog.

Rast proizvodnje u 1984. godini ujedno je praćen i dinamičnim povećanjem zaliha gotovih proizvoda po stopi od 46,1% u odnosu na stanje u 1983. godini (SRH 13%).

Kod toga značajno mjesto imaju proizvodi koji nisu konkurentni, ali se iz drugih razloga plasiraju na svjetsko tržište, a zbog visokih cijena i pada životnog standarda smanjuje se i njihova prodaja na domaćem tržištu, što rezultira imobilizacijom relativno značajnog dijela obrtnih sredstava i porastom troškova.

Takva situacija u sferi realnih tokova neposredno i povratno nepovoljno utječe na cjelinu robno novčanog odnosa i kretanja cijena, koje su u 1984. godini na razini prosjeka SRH porasle za 56,2% u odnosu na 1983. godinu.

Sumirajući se navedene tendencije i značajke privrednih kretanja u općini Koprivnica i u Republici tokom 1984. godine, vidljivo je da, iako je situacija objektivno znatno povoljnija nego u 1982. i 1983. godini osim u pogledu obaveza za kamate po kreditima, u njoj još uvijek ne postoje elementi koji bi sa sigurnošću omogućavali dinamičniji i stabilniji budući razvoj. Pri padu domaće potražnje i potrošnje, rast izvoza robe i usluga predstavlja sve značajniji segment ukupne potražnje, ali njihova veličina i struktura nisu još ni približno dostatni da pruže snažniji impuls privrednom razvoju. Značajan pad prosječnog realnog osobnog dohotka i proces dezinvestiranja i dalje naglašava problem socijalne sigurnosti i motiviranosti za rad s jedne strane i postupnog tehničko-tehnološkog zaostajanja proizvodnje za kretanjima u svijetu s druge strane.

Polazeći od iznijetih tendencija i značajki privrednih kretanja u 1984. godini i prethodnim godinama, a na osnovi dugoročnih opredjeljenja o osnovnim pravcima i zadacima razvoja, Rezolucijom o politici društveno-ekonomskog razvoja općine Koprivnica u 1985. godini utvrđeni su slijedeći zadaci i okviri razvoja u posljednjoj godini ovog srednjoročnog razdoblja:

- odlučna orijentacija na povećanje izvoza robe za 22,4% (SRH 12%), od čega na konvertibilno područje za 25,9% (SRH 15%);

- rast ukupne proizvodnje i usluga za oko 5% (SRH 2,5%), od čega industrijske proizvodnje za 6,2% (SRH 4,0%), a poljoprivredne proizvodnje za 3,6% u odnosu na ostvarenje u 1984. godini, u funkciji čega treba povećati uvoz za 20,9% (SRH 10%);

- zaustavljanje daljnjeg pada prosječnog realnog osobnog dohotka, životnog standarda, opće i zajedničke potrošnje, kao i rast investicija u osnovna sredstva privrede društvenog sektora za 35%;

- postupno ublažavanje uzroka inflacije i njeno svođenje na međugodišnju razinu od oko 40%;

- jačanje kvalitativnih faktora proizvodnje odnosno povećanje proizvodnosti rada za 1,9% čiji doprinos rasta društvenog proizvoda treba iznositi 45,2% (SRH 40%);

- organizacijsko, kadrovsko i drugo osposobljavanje privrede za intenzivnije uključivanje u međunarodnu podjelu rada.

Usporede li se kvantitativni okviri privrednih kretanja u prvoj fazi do 1983. godine i drugoj fazi poslije 1983. godine, vidljivo je da će u 1984. i 1985. godini biti nadoknađen pad društvenog proizvoda u 1982. i 1983. godini, te ostvaren kumulativni rast fizičkog obujma industrijske proizvodnje i izvoza, tako da će razina društvenog proizvoda ukupne privrede biti u 1985. godini za 4,9% (SRH 1,3%) viša nego u 1980. godini, fizičkog obujma industrijske proizvodnje za 32,1%, izvoza oko 37% viša (SRH oko 26%), od čega na konvertibilno područje za oko 73% (SRH 23%), što će cijelom razdoblju prividno dati zbirno obilježje faze usporenog privrednog rasta zasnovanog na povećanoj izvoznoj orijentaciji.

Istodobno ukupan uvoz robe bit će niži za oko 44% (SRH oko 13%), osobna potrošnja za oko 16% (SRH oko 15%), investicije u osnovna i obrtna sredstva za oko 65% (SRH oko 23%), proizvodnost rada za oko 4,3% (SRH oko 5,5%), broj nezaposlenih biti će povećan za oko 23% (SRH oko 53%), dok će razina cijena porasti za oko 4,5 puta, što ukazuje na stvarnu dubinu poremećaja u tokovima društvene reprodukcije u tom razdoblju.

4. Ekonomski odnosi s inozemstvom

Veći dio eksternog duga naše zemlje, naročito kratkoročnog, ostvaren je u razdoblju između 1976. i 1981. godine kao posljedica rastućeg deficita bilance tekućih transakcija. Takva kretanja uvjetovana su nedovoljnim izvozom u uvjetima rastućih uvoznih potreba, te su direktno utjecala na poremećaje u cjelokupnom privrednom razvoju naše zemlje. Osnovni uzroci takvih kretanja bili su eksterne i unutrašnje prirode. Vanjski uzroci su prije svega oni vezani za tzv. naftni šok 1979. i 1980. godine i recesiona kretanja, te pad obujma svjetske trgovine.

Unutarnji uzroci bili su daleko značajniji, a vezani su na neadekvatan sistem ekonomskih odnosa s inozemstvom i neodgovarajuće vođenu ekonomsku politiku na tom području, što je imalo za posljedicu smanjenje

udjela izvoza u društvenom proizvodu, kao i smanjenje stupnja pokrivenosti uvoza izvozom. Takva kretanja dovela su do drastične restrikcije uvoza s odrazom na kretanje proizvodnje i svih komponenti domaće potrošnje. Usporedo s time smanjuje se i izvoz, ali zahvaljujući nizu poduzetih mjera na razini Federacije i Republike, usmjerenih na prevladavanje devizne i dinarske nelikvidnosti i širenju prostora za razvoj izvozne privrede (kao što su politika tečaja, stimulacije, robni krediti i dr.) znatno blažim intenzitetom od uvoza, čime se smanjuje vanjsko-trgovinski deficit. Proteklo razdoblje od dvije ili tri godine je prekratko za temeljitije strukturne promjene u privredi, te su napori za povećanje izvoza u tom razdoblju bili objektivno ograničeni relativno visokim stupnjem uvozne zavisnosti i raspoloživim fondom odgovarajuće robe za izvoz. Pored toga, ti su rezultati postignuti u uvjetima izrazito nepovoljnih materijalno-financijskih ograničenja (repromaterijal, energija, devizna nelikvidnost, uvozna oprema), krajnje nestabilnih institucionalnih okvira privređivanja, neriješenih dilema oko razrade deviznog sistema, tek djelomična promjena ekonomske politike na razini zemlje u pravcu stimuliranja izvoza i dr. U takvim okvirima jedan dio privrede pokazao je znatnu elastičnost, na što ukazuje i činjenica da je u tom razdoblju povećan udio specifičnih izvoznih poslova u ukupnom obujmu razmjene, kao što su malogranični promet, kompenzacija i sl.

Vanjsko-trgovinska razmjena OOUR-a privrede sa područja općine Koprivnica na osnovi izvoza robe i uvoza sirovina, reprodukcijjskih materijala i opreme u razdoblju od 1981. do 1984. godine odvijala se uz slijedeće prosječne godišnje stope:

- izvoz robe po stopi rasta od 2,7%, a u okviru toga na konvertibilnom području po stopi rasta od 8,4%;
- uvoz sirovina, repromaterijala i opreme po stopi pada od 17,7%, a u okviru toga sa konvertibilnog područja po stopi pada od 16,9%.

U strukturi uvoza posljednjih godina uvoz oprreme je pao na gotovo zanemarivu veličinu, te se pretežno uvoz odnosi na sirovine i reprodukcijjski materijal.

U navedenom razdoblju pokrivenost uvoza izvozom povećana je sa 101,3% u 1980. godini, od čega sa konvertibilnog područja plaćanja sa 63,0% na 246,7% u 1984. godini, od čega sa konvertibilnog područja plaćanja na 182,9%.

Uz pretpostavku ostvarenja planiranog izvoza i uvoza u 1985. godini, bit će u razdoblju od 1981. do 1985. godine ostvaren slijedeći opseg vanjsko-trgovinske razmjene (u milijunima obračunskih dolara prema statičkom paritetu):

- povećanje izvoza robe sa 33,5 mln dolara u 1980. godini na 45,7 mln dolara u 1985. godini, što predstavlja rast po prosječnoj godišnjoj stopi od 6,4% od čega na konvertibilno područje sa 20,0 na 34,7 mln dolara, što predstavlja rast po prosječnoj godišnjoj stopi od 11,6%;
- smanjenje uvoza sirovina, repromaterijala i opreme u istom razdoblju sa 33,1 na 18,5 mln dolara, što predstavlja pad po prosječnoj godišnjoj stopi od 11,0% od čega sa konvertibilnog područja sa 31,8 na 18,3 mln dolara, što predstavlja pad po prosječnoj godišnjoj stopi od 10,5%, što je znatno više od republičkog prosjeka koji iznosi oko 3%.

Takva kretanja omogućit će povećanje pokrivenosti uvoza izvozom sa 101,3% u 1980. godini, od čega 63,0% sa konvertibilnog područja, na 247,1% u 1985. godini, od čega 189,4% sa konvertibilnog područja.

III

ANALIZA UVJETA I MOGUĆNOSTI DRUŠTVENO-EKONOMSKOG RAZVOJA OPĆINE KOPRIVNICA U RAZDOBLJU OD 1986. DO 1990. GODINE

1. Uvjeti i ograničenja razvoja

Ekonomsku situaciju cijele naše zemlje pa i općine Koprivnica na prelazu u novo plansko srednjoročno razdoblje obilježava niz vrlo složenih i teških problema, koji ne samo što objektivno otežavaju izradu planova, već bitno utječu na nemogućnost i dinamiku budućeg razvoja. Mnogi od elemenata koji čine aktualnu ekonomsku situaciju direktno su ograničavajući, a njihovo svladavanje traži vrijeme i određene žrtve, ali neka od ograničenja, u drugoj situaciji mogu postati generatori razvoja.

Sušтина tih ograničenja je slijedeća:

- nedovoljna orijentiranost i osposobljenost privrede za izvoz na područja s konvertibilnim načinom plaćanja po količinama robe, cijenama, visini i strukturi troškova, kvaliteti, dizajnu proizvoda, te u pogledu istraživanja inozemnog tržišta, marketinga, poslovnosti i organizaciji nastupa na tom tržištu, organiziranosti i osposobljenosti vanjske trgovine i podrške izvoza od strane banaka, što sve otežava izvoz robe i usluga,
- visina duga prema inozemstvu i realni odliv nacionalnog dohotka i akumulacije u inozemstvo, s posljedicama na sve dijelove privrede i društva, na dinamiku i mogućnosti investiranja,
- strukturni problemi privrede posebno izraženi u njenoj nedovoljnoj osposobljenosti za izvoz,
- nedovoljna akumulativna i reproduktivna sposobnost privrede, visoke obaveze prema inozemstvu i visoka ovisnost privrede o domaćim i inozemnim kreditima,
- dugoročno prisutna nestabilnost privrednih tokova i visoka inflacija i nepodobna politika realnog kursa i realne kamate, zahtijeva provođenje relativno restriktivne ekonomske politike i jačanje financijske discipline, a nizak stupanj samofinanciranja obrtnih sredstava dodatno otežava tekuće poslovanje i sužava mogućnosti proširene reprodukcije,
- značajan pad životnog standarda, posebno osobnih dohodaka zaposlenih u društvenom sektoru i sve prisutnija uravnilovka u osobnim dohocima u okviru OOUR-a negativno utječu na motiviranost za rad na mogućnost boljeg nagrađivanja kreativnih radnika, te na proizvodnost rada,
- nedovoljan i spor razvoj vlastite tehnologije, ograničene mogućnosti uvoza inozemne tehnologije,
- organizacijska razdrobljenost i nepovezanost privrede,
- iako je opća obrazovna struktura povoljna, ipak nedostaju određeni visoko stručni kadrovi koji bi bili nosioci nove koncepcije i strategije razvoja orijentirane na izlazak u svijet, odnosno na svjetsko tržište,
- često mijenjanje uvjeta privređivanja i njihovo administrativno reguliranje,
- neadekvatan odnos prema društvenim sredstvima u najširem smislu, prije svega izgradnjom neoptimalnih kapaciteta sa stanovišta ekonomije obujma, transportnih troškova, zahtjeva tržišta, nedovoljno dohodovnu osnovu i deviznu efikasnost, neadekvatno korištenje

prostora, velika prekoračenja rokova gradnje, pretjerani luksuz u gradnji objekata i slično,

– nedovoljno korištenje proizvodnih kapaciteta, formiranje zaliha znatno iznad optimalne veličine, kao i obrtnih sredstava,

– neracionalno korištenje predmeta rada i radnog vremena,

– neracionalan odnos prema investicijama, a time i upotrebi društvene akumulacije,

– brojne proturječnosti u ekonomskoj i političkoj situaciji u svijetu,

– nepovoljna energetska situacija u Republici, a odatle i mogućnosti poremećaja i restrikcija u korištenju pojedinih energenata.

Pored elemenata koji predstavljaju ograničenja razvoja postoje i faktori čijim se pravilnim korištenjem mogu bitno neutralizirati ograničenja, pa se neka od njih mogu pretvoriti u generatore razvoja, kao što su:

– značajni proizvodni kapaciteti, posebno u industriji, koji uz manja doinvestiranja otklanjaju uska grla, rješavanje opskrbe sirovinama i reprodukcijским materijalima na domaćem tržištu ili iz izvoza, kao i povezivanjem s inozemnim partnerima, mogu značajno povećati proizvodnju bez novih velikih investicija,

– značajan radni i kadrovski potencijal čijim se punim angažmanom i motiviranjem, rasporedom na odgovarajuća radna mjesta, nagrađivanjem prema rezultatima rada i doprinosom unapređenju tehnologije i proizvodnje, organizacijom i racionalizacijom rada i poslovanja, te jačanjem odgovornosti za rezultate poslovanja mogu postići znatno veći rezultati u proizvodnji i osigurati bolje korištenje svih proizvodnih potencijala.

To predstavlja i korištenje kadrovskog potencijala u kontingentu sada nezaposlenih, kojeg treba u neka od dijelu prekvalificirati i osposobiti za proizvodni rad, kao i zapošljavanje tekućeg priliva mladih školovanih kadrova, uz kontinuiranu izgradnju i osposobljavanje kadrova.

Organizacijske slabosti naše privrede ujedno su velika od sada neiskorištena rezerva za unapređenja rada i poslovanja.

Do sada je nedovoljno korištena međunarodna pozicija Jugoslavije u svijetu i njene prijateljske veze sa zemljama u razvoju, poljoprivredno zemljište, šumsko bogatstvo, vodni resursi, energetske i rudni resursi, povoljan geografski položaj, razne rezerve u individualnom sektoru poljoprivrede i malog privredi odnosno u radu sa sredstvima u vlasništvu građana.

2. Tehnološki napredak

Niska sklonost inoviranju i nizak stupanj inoviranosti osnovna je karakteristika cjelokupne privrede naše zemlje, što se ogleda u:

– vrlo niskom udjelu proizvodnje zasnovane na vlastitim tehnološkim rješenjima, uvjetovan nerazvijenom istraživačko-razvojnom djelatnošću u materijalnoj proizvodnji,

– prosječno malim ulaganjima OUR-a u istraživanje i razvoj,

– malom broju aktivnih inovatora,

– nedovoljnom korištenju znanja stručnog i visokostručnog kadra.

Pitanje tehnološke osnove privrede se zaostrava i činja se da se uglavnom iscrpio utjecaj strukturnih promjena kao posljedice prelaska radne snage iz tradicionalnog pretežno agrarnog sektora u moderni sektor privrede, te na osnovi toga i rast društvenog proizvoda ukupne privrede.

Ubrzanje privrednog rasta mora se zasnivati na strukturnim promjenama koje nameću energetska i sirovinaska ograničenja, na preuzimanju i adaptaciji uvedene tehnologije, te bržem razvoju vlastite tehnološke osnove.

3. Projekcija kretanja osnovnih ekonomskih kategorija

Polazeći od značajki i tendencija privrednih kretanja u općini Koprivnica krajem tekućeg srednjoročnog planskog razdoblja, raspoloživih faktora i potencijala privrednog razvoja, intenziteta djelovanja unutrašnjih i vanjskih ograničenja, te osnovnih ciljeva i zadataka društveno-ekonomskog razvoja općine do 1990. godine, osnovni pravci djelovanja svih privrednih i društvenih subjekata trebaju u razdoblju od 1986. do 1990. godine biti usmjereni ka postupnom otklanjanju problema prenetih iz prve polovine 80-ih godina i stvaranju početnih preduvjeta stabilnijeg i uravnoteženijeg razvoja na relativno duži rok.

To će biti potrebno ostvariti prvenstveno na osnovi dinamičnog ubrzanja izvoza i ukupnog deviznog priliva pri istodobno bitno neizmijenjenoj strukturi i opsegu proizvodnih snaga, te relativno niskoj ukupnoj akumulaciji i investicijskoj aktivnosti. U tom smislu ocjenjuje se potrebnim, a uz stvaranje odgovarajućih uvjeta i mogućim, da izvoz robe u razdoblju od 1986. do 1990. godine raste po prosječnoj godišnjoj stopi od 11%, od čega na konvertibilno područje po stopi od najmanje 13%. Istovremeno zbog potreba za uvozom sirovinama, reprodukcijским materijalom i opremom, uvoz (pretežno sa konvertibilnog područja), trebao bi rasti po prosječnoj godišnjoj stopi od najmanje 10%.

U takvim uvjetima društveni proizvod ukupne privrede mogao bi u razdoblju od 1986. do 1990. godine rasti po prosječnoj godišnjoj stopi od 4,7%, od čega u društvenoj privredi po stopi 5,0%, a u privatnom sektoru po stopi 3,5%. Takav rast bio bi moguć uz rast fizičkog obujma industrijske proizvodnje od 6,4%, a poljoprivredne proizvodnje od 4,2% godišnje.

Uz istovremeni rast zaposlenosti u društvenom sektoru privrede po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,0%, proizvodnost rada rasla bi za 3,0% prosječno godišnje, čime bi njen doprinos povećanju proizvodnje i društvenog proizvoda iznosio oko 62%.

Međutim, zbog odliva dijela akumulacije u inozemstvo, realnije revalorizacije osnovnih sredstava i povećane amortizacije, visokih kamata na kredite, potrebe većeg samofinanciranja obrtne sfere, u raspodjeli društvenog proizvoda i dohotka društvene privrede neće u razdoblju od 1986. do 1990. godine biti moguće ostvariti odnose uz koje bi rast prosječnog osobnog dohotka proporcionalno pratio rast proizvodnosti rada.

Tako se ocjenjuje da bi masa osobnih dohodaka u privredi mogla u tom razdoblju rasti po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,9% ili oko 1% prosječno po zaposlenom, čime bi ipak bio omogućen lagani rast životnog standarda i osobne potrošnje.

Istovremeno, unatoč rasta bruto izdvajanja za proširenu reprodukciju po prosječnoj godišnjoj stopi od 13,8%, ukupna raspoloživa sredstva za investicije u osnovna i obrtna sredstva društvenog sektora u općini Koprivnica rasla bi po stopi od 5,0% u okviru čega bi bruto investicije u osnovna sredstva društvene privrede rasla po stopi 5,1% a u osnovna sredstva neprivrede, uključujući i stambenu izgradnju, po stopi od 3,6%.

Time bi se udio investicije u osnovna sredstva društvene privrede u strukturi društvenog proizvoda društvenog sektora povećala sa 11,2% u razdoblju od 1981. do 1985. godine na 12,3% u razdoblju od 1986. do 1990. godine, a udio ukupnih društvenih investicija u osnovna sredstva sa 14,1% na 15,0%, dok se na razini Republike planira smanjenje sa 25,6% na 21,4%, što je još uvijek znatno iznad planirane razine investicija na području općine.

Relativno nizak rast investicija u odnosu na predviđenu dinamiku kretanja društvenog proizvoda ukazuje da u narednom razdoblju rast proizvodnje prvenstveno treba ostvariti po osnovi povećanog korištenja postojećih kapaciteta te aktiviranja kapaciteta čija je izgradnja u toku. Time bi se istovremeno povećala efikasnost osnovnih sredstava i relativno smanjili fiksni troškovi.

Prema tome, sažeto prikazano, osnovni parametri privrednog razvoja općine Koprivnica u razdoblju od 1986. do 1990. godine bili su sljedeći:

– prosječne godišnje stope u %

1981–1985. 1986–1990.

Društveni proizvod ukupno	1,0	4,7
– društveni sektor	1,2	5,0
– privatni sektor	0,2	3,5
Fizički obujam industrijske proizvodnje	5,7	6,4
Fizički obujam poljoprivredne proizvodnje	1,8	4,2
Izvoz robe ukupno		
– konvertibilno područje	11,6	13,0
Uvoz robe ukupno	-11,0	10,0
– konvertibilno područje	-10,5	10,0
Neto osobni dohodi u privredi (masa)	-3,8	2,9
– po zaposlenom	-5,7	1,0
Proizvodnog rada	-0,9	3,0
Zaposlenost u društvenom sektoru ukupno	2,2	1,9
– privreda	2,0	2,0
– neprivreda	3,3	1,6
Bruto sredstva za proširenu reprodukciju	-0,9	13,8
Doprinosi i porezi ukupno	-3,8	3,1
– zajedničke potrebe i socijalna sigurnost	-1,9	3,5
– općedruštvene potrebe	-6,7	2,5
– ostale potrebe	-1,4	2,2
Društvene investicije u osnovna sredstva ukupno	-13,6	5,0
– privredne	-14,8	5,1
– neprivredne	-11,1	3,6

4. Raspodjela i potrošnja

Ukupni odnosi u raspodjeli društvenog proizvoda i raspoloživih sredstava za pojedine oblike finalne potrošnje bit će u općini, kao i u Republici dominantno određeni sljedećim elementima:

– relativno umjerenim rastom proizvodnje i društvenog proizvoda,

- bržim rastom izvoza robe od rasta proizvodnje,
- potrebom smanjenja duga prema inozemstvu, a s time u vezi odliv jednog diela akumulacije u inozemstvo,
- realnija revalorizacija i amortizacija osnovnih sredstava,
- povećano ulaganje privrede u financiranje tekuće reprodukcije i po toj osnovi relativno sužavanje prostora za rast investicija u osnovna sredstva i osobne dohotke,
- vrlo visoke ugovorne obaveze i u okviru toga kamati na kredite,
- visoke obaveze na osnovi pokrivanja negativnih tečajnih razlika,
- potreba zaustavljanja pada udjela sredstava za zadovoljavanje zajedničkih i općih društvenih potreba u strukturi društvenog proizvoda i drugim.

4.1. Raspodjela društvenog proizvoda

S obzirom na cjelokupnu privrednu situaciju i vrlo nepovoljne odnose u raspodjeli društvenog proizvoda i dohotka ostvarenih posljednjih godina, a naročito u 1984. godini, u razdoblju od 1986. do 1990. godine treba prvenstveno osigurati jačanje akumulativne i reproduktivne sposobnosti privrede radi većeg samofinanciranja tekuće reprodukcije, jačanja vlastitih obrtnih sredstava i urednog podmirivanja obaveza po investicijskim kreditima iz ranijih razdoblja.

Bilanca raspodjele društvenog proizvoda (po organizacionom principu obuhvata) u razdoblju od 1986. do 1990. godine bila bi sljedeća:

4.2. Životni standard i osobna potrošnja

Dok bi masa osobnih dohodaka zaposlenih rasla po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,9%, ostala primanja će rasti nešto sporije, te se ocjenjuje da će životni standard stanovništva općine rasti u razdoblju od 1986. do 1990. godine po prosječnoj godišnjoj stopi od 2,3%.

Predviđena dinamika rasta osobnih dohodaka i ostalih osobnih primanja, uz daljnje povećanje koeficijenta zaposlenosti po domaćinstvu, omogućit će potpunije zadovoljavanje ukupnih osobnih potreba stanovništva uz odgovarajuće promjene u strukturi potrošnje. Te će se promjene odvijati u pravcu relativnog povećanja izdataka domaćinstava za trajna potrošna dobra, stanovanje, prometne usluge, kulturu, rekreaciju i razonodu, a relativnog smanjivanja izdataka za prehranu.

5. Investicije

Planirana dinamika rasta investicija u privredi na području općine bila bi neophodno nužna kako se ne bi nastavio dosadašnji proces dezinvestiranja. Visina investicija planirana u razdoblju od 1986. do 1990. godine i njihovo učešće u strukturi društvenog proizvoda društvenog sektora privrede vidi se iz sljedećeg pregleda:

U suženim okvirima ulaganja u osnovna sredstva privrede, pretežni dio ulaganja odnosit će se na zamjenu postojeće opreme, manje rekonstrukcije, modernizaciju i proširenje postojećih kapaciteta i to sve više u opremu a manje u građevinske objekte.

U prvom dijelu ove analize prikazane su planirane investicije za 1985. godinu čija će izgradnja započeti, a njihov završetak je predviđen u 1985. godini ili kasnije.

Neke od tih investicija činit će osnovne investicione zahvate u razdoblju do 1990. godine.

0	Prosječne god. stope rasta u %		Struktura u %		
	1981-85.	1986-90.	1980.	1985.	1990.
	1	2	3	4	5
Društveni proizvod	-1,1	5,0	100,0	100,0	100,0
-I. Sredstva privrede	-3,9	7,5	60,6	52,7	59,3
1. Neto osobni dohoci i ost. osobna primanja	-2,9	2,8	31,5	28,8	26,0
- neto osobni dohoci	-3,8	2,9	29,5	25,8	23,3
- ostala osobna primanja	7,0	2,5	2,0	3,0	2,7
2. Fondovi ukupno i amortizacija	-5,0	12,2	29,1	23,9	33,3
a) Bruto za prošir. reprodukciju	-0,9	13,8	19,3	19,5	29,3
- amortizacija	6,8	8,0	10,2	15,0	17,3
- poslovni fond	14,0	27,5	9,1	4,5	12,0
b) rezervni fond	1,6	3,0	1,9	2,2	2,0
c) ostali fondovi	-23,8	3,8	7,9	2,2	2,0
II. Doprinosi i porezi	-3,5	3,1	25,9	22,9	20,9
1. Zajedničke potrebe i socijalna sigurnost	-1,9	3,5	14,4	13,8	12,9
2. Opće društvene potrebe	-6,7	2,5	9,4	7,0	6,2
- porez na promet	1,7	2,5	6,0	5,9	5,2
3. Ostali doprinosi	-1,4	2,2	2,1	2,1	1,8
III. ugovorne i druge obaveze	17,4	0,3	8,6	20,3	16,2
U tome: kamati na kredite	21,9	0	6,3	18,0	14,1
IV. Neproizvodne usluge	-4,6	2,5	4,9	4,1	3,6

Vrlo značajna ulaganja vršit će se u daljnju izgradnju gradske komunalne infrastrukture: vodovoda, kanalizacije, pročistača otpadnih voda, te jednog dijela plinskog prstena, u što će se utrošiti oko 8% planiranih sredstava za društvena ulaganja u osnovna sredstva. RO »Sloga« planira izgraditi Tvornicu gornjih dijelova obuće u Dravskoj ulici, kao i svoj pogon u Pogancu.

Značajnu investicionu aktivnost predstavljat će nastavak radova na otvaranju eksploatacije ugljenokopa »Petrov dol«.

- cijene 1984.
u miln dinara

	1981. 1985.	1986. 1990.
Ukupne društvene investicije u osnovna sredstva	12.163	15.355
- privredne	9.633	12.628
- neprivredne	2.530	2.727
Društveni proizvod društvenog sektora privrede	86.268	102.369

Stanovništvo i zapošljavanje

Stanovništvo općine stari, a prema demografskim pokazateljima početi će i opadati. Radni kontingent stanovništva također će početi opadati, a postepeno i broj

aktivnog stanovništva koje u ukupnoj strukturi stanovništva učestvuje više od republičkog prosjeka.

Budući broj zaposlenih radnika na području općine ne odstupa bitnije od broja radnika zaposlenih s područja općine, na osnovi rezultata popisa stanovništva 1981. godine ukupan broj zaposlenih kretao bi se kako slijedi:

	Popis 1981.	Ocjena 1985.	Plan 1990.
	1	2	3
Zaposleni (1 + 2)	29.897	29.456	28.900
1. Društveni sektor	16.230	17.716	19.400
- privreda	14.245	14.387	16.872
2. Privatni sektor	13.667	11.740	9.500
- poljoprivreda	13.084	10.978	8.490
- ostale djelatnosti	583	762	1.010
Na radu u inozemstvu	2.036	1.845	1.450
Nezaposleni i izvan aktivnosti	820	1.090	750
Aktivno stanovništvo	32.753	32.400	31.100

Broj zaposlenih u društvenom sektoru porastao bi za oko 1.700, dok bi se na osnovi prirodnog odliva moglo zaposliti oko 2000 lica ili ukupno 3700, što predstavlja oko 750 lica godišnje.

Takav rast zaposlenosti omogućio bi zapošljavanje tekućem prilivu u radnu dob mladih radnika, a i jednom dijelu nezaposlenih, čiji broj bi se krajem ovog razdoblja počeo smanjivati.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

U skladu s Dugoročnim programom ekonomske stabilizacije koji definira zajedničke interese i ciljeve radnih ljudi i građana SFRJ, utvrđene su i neke globalne proporcije i pravci razvoja privrede Jugoslavije. Respektirajući strategiju razvoja cjelokupne jugoslavenske privrede, postojeću privrednu strukturu općine Koprivnica, projekcirane su optimalne stope rasta. Kako se predviđa rast društvenog proizvoda ukupne privrede, u narednim razdobljima, povećavao bi se godišnje po prosječnoj stopi od 4,5% (koprivničke privrede po stopi od 4,7%). Industrija i ostale nepoljoprivredne djelatnosti povećale bi svoje učešće u strukturi ukupnog društvenog proizvoda na oko 87%, prema sadašnjih 84% (u koprivničkoj privredi na oko 80%, sa sadašnjih 77,5%). S druge strane učešćem poljoprivredne proizvodnje, pri prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 3% (u kopri-

vničkoj poljoprivredi oko 4,2%), smanjilo bi se učešće u ukupnom društvenom proizvodu od 16% na oko 13% (u našoj privredi s 22,5% na oko 20%). Planirano povećanje broja zaposlenih, u SFRJ, očekuje se po prosječnoj godišnjoj stopi od oko 2% (u društvenom sektoru privrede oko 1,9, a u individualnom nepoljoprivrednom sektoru oko 4%), a u našoj privredi ukupna zaposlenost po stopi od 1,9% godišnje (privreda 2,0%, a neprivreda 1,6%). Planira se povećanje korištenja strojeva, opreme i drugih sredstava. Značajnije će se poboljšati kvalifikacijska i obrazovna struktura zaposlenih radnika, kao i stanovništva općenito. I u poboljšanju životnog standarda predviđaju se pozitivna kretanja. No, potrebno je ukazati na činjenicu da serije podataka pokazuju da će u prvim godinama planskog razdoblja težište razvoja biti usmjereno na otklanjanje ekonomskih tereta i problema koji se prenose iz prethodnog razdoblja i za stvaranje uvjeta za zaustavljanje nepovoljnih tendencija u privrednom razvoju, za uspostavljanje stabilnijih odnosa između akumulacije i potrošnje, za poboljšanje efikasnosti privređivanja i racionalniju potrošnju u čitavoj neprivredi.